

Motion till riksdagen

1988/89:Fi406

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Ett alternativt mått på produktionen i samhället

Det vanliga sättet att mäta produktionsutvecklingen är att använda BNP, bruttonationalprodukten som mått. Detta mått framstår allt mer som oriktigt eftersom produktionsförhållandena i samhällen av vår typ är sådana att produktionen självt orsakar stora skador på miljö och människor. Därför kan en skenbar ökning av BNP i verkligheten innehålla både produktionsökning och nödvändiga samhällsinsatser på grund av negativa följder. Båda verksamheterna förs upp på pluskontot, trots att produktionen exempelvis på naturen kan ha inneburit obotliga skador som för överskådlig tid hämmar fortsatt ekonomisk utveckling.

Andra sådana effekter kan vara olycksfall i arbetet, yrkesskador och ökad psykisk och fysisk förlitning av människor som en följd av själva arbetsprocessen, med ökad produktion av sjukvård som följd. Det kan också vara förbrukning av oersättliga varor som räknas som "tillväxt".

Det har gjorts försök att lösa detta problem. Vissa bolag har presenterat s.k. "sociala bokslut" där man försöker räkna in positiva effekter av olika slag. (Dock utan att på allvar räkna med de negativa.) BNP har i försök kompletterats med vissa "välfärdskomponenter" som man ansett vara viktiga. Det är naturligtvis ett framsteg att sådana försök gjorts.

Inför folkomröstningen om kärnkraften kunde märkas en vidgad samhällsdebatt om frågor i anslutning till de traditionella ekonomiska måtten. Frågor ställdes om vad som skall produceras, och till vilket socialt och ekologiskt pris det skall ske. Hur samhället i stort skulle organiseras för att ge befolkningen ett bättre liv, var också till debatt. Det slitna ordet "livskvalitet" är otillräckligt, men rör vid dessa frågor. Utan att göra anspråk på att föra fram alla de komponenter som bör finnas med i en rättvisande beräkning av det ekonomiska framåtskridandet kan nämnas: **Ekologisk balans** och **regionalpolitisk balans**, dvs ekonomisk tillväxt utan förstörande miljöeffekter och sysselsättning utan långpendling och omflyttningar av befolkningen bör värderas högre än det mått som BNP mäter (och som förmodligen blir större om resurserna förbrukas och om folk reser eller flyttar/bygger nytt på ny plats). **Psykisk och fysisk hälsa**. Minskad sjukvårdsproduktion kan betyda ekonomisk utveckling – inte tvärtom. Den kulturella utvecklingen och bildnings- och utbildningsnivån i samhället är också ekonomiska mått enligt ett alternativt synsätt. Mer tid med barn, minskad kriminalitet/skadegörelse etc etc borde kunna ses som ekonomiska framsteg.

Det framstår också som allt mera nödvändigt att vi i dagens aktuella ekonomiska läge på allvar måste diskutera dessa frågor, dvs inte bara om

tillväxtens storlek, utan också om *vilken slags* tillväxt som kan accepteras, och om hur man kan skapa *meningsfulla* arbeten. De bakomliggande verkliga kostnaderna för samhället måste vägas in om man skall kunna fatta de riktiga framtidsbesluten. Och då räcker inte de traditionella ekonomiska måtten. Vi måste helt enkelt kunna mäta och värdera en *socialt och ekologiskt riktig tillväxt* för att kunna forma framtidssamhället. Detta är viktigt för att kunna föra en konstruktiv framtidspolitik och visa på andra former av ekonomiskt framåtskridande som alternativ till s. k. nolltillväxt och stillastående.

Hemställan:

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen hos regeringen begär tillsättandet av en parlamentarisk utredning för att i enlighet med motionen utforma ett alternativt mått på produktionen i samhället.

Stockholm den 20 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Gudrun Schyman (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)